

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Õppekava: Koolieelse lasteasutuse õpetaja

Annika Tomberg
LASTEAIA ÕPPEKAVA KUI ÕPETAJA TÖÖ ALUSDOKUMENT
bakalaureusetöö

Juhendaja: assistent Pille Nelis (MA hariduse juhtimine)

Tartu 2019

Resümee

Lasteaia õppekava kui õpetaja töö alusdokument

Bakalaureusetöös selgitatakse lasteaia õppekava kui õpetaja töö alusdokumendi rolli ja olulisust igapäevatoos. Nüüdisajal peetakse üle maailma koolieelset haridust oluliseks ning seeläbi on fookusesse tõusnud ka õppekava ja hariduse kvaliteet alushariduses. Kuna lasteaia õppekava on õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument, käsitlevad õpetajad tihti õppekava kohustusliku eeskirjana, mitte igapäevatoõ planeerimise ja läbiviimise alusena. Uurimuse eesmärk välja selgitada, kui teadlikud on õpetajad õppekava sisust ja kuidas toetab lasteaia õppekava õppe- ja kasvatustegevuses. Töö eesmärgist lähtuvalt on bakalaureusetöös kasutatud kvalitatiivset uurimisviisi. Tulemustest selgus, et lasteaiaõpetajate teadmised lasteaia õppekavas sisalduvast on varieeruvad. Selgus, et on kahte tüüpi pedagooge - neid kes lähtuvad igapäevatoos lasteaia õppekavast, kui ka neid kes lähtuvad samuti õppekavast, kuid tuginevad eelkõige töökogemustele. Seda võimaldab lasteaia õppekava paindlikkus, sest lasteaia õppekava on vajadusel aluseks, kuid see ei kohusta seda kasutama.

Märksõnad: õppekava, kvaliteet, õpetaja, lasteaed, koolieelne lasteasutus

Abstract

Kindergarten curriculum as teacher's primary resource

Current thesis explores the role and importance of the kindergarten curriculum as the primary resource and guideline for the teacher. Early childhood education has become an important issue in modern-day society with higher emphasis on curricula and overall quality of primary education. As kindergarten curriculum is defined as the teacher's primary resource, the teachers tend to view it as an obligatory guideline rather than a resource for daily lesson planning and class management. The purpose of this research was to deduce how good is the teachers' grasp on the content of the kindergarten curriculum and how well does the document support educational and learning activities. Qualitative analysis is applied to achieve the goals of this research. One of the main results of this analysis is that the level of knowledge about the kindergarten curriculum varies among teachers. There are two types of teachers: the ones that apply the curriculum in their daily work at the kindergarten and the ones that refer to the curriculum but mainly rely on their work experience. This is possible

due to the flexibility of the kindergarten curriculum. It is the primary resource for teachers but it comes with no obligation to use it.

Keywords: curriculum, quality, teacher, kindergarten, early childhood education facility

Sisukord

Sissejuhatus	5
Õppekava määratlus ja õppekava tasandid	6
Õppekava haridusasutuse tasandil.....	8
Õpetaja roll õppekava rakendamisel.....	9
Uuringu eesmärk ja uurimisküsimused.....	11
Metoodika.....	11
Valim.....	12
Andmekogumine	13
Andmeanalüüs.....	13
Tulemused.....	14
Arutelu.....	24
Tänu sõnad	27
Autorsuse kinnitus	27
Kasutatud kirjandus	28
Lisa 1.....	31

Sissejuhatus

Alusharidusel on oluline roll lapse arengus, seda rõhutatakse nii Eesti kui ka rahvusvahelistes uuringutes. Koolieelset iga peetakse olulise tähtsusega etapiks lapse edasises arengus, kuna just eelkoolieas pannakse alus lapse arengu kõikidele valdkondadele. Seetõttu peetakse kvaliteetset alusharidust laste arengu tagamise võtmeteguriks (Nugin & Õun, 2017).

Ülemaailmne huvi koolieelse hariduse vastu, eriti õppekava ja hariduse kvaliteedi kontekstis, on kasvutrendis (Brodin & Renblad, 2014). Arvukad uurimused näitavad, et lasteaia õppe- ja kasvatustegevuses osalemisel on positiivne mõju laste akadeemilistele tulemustele koolis. See vähendab riski, et laps jääb klassi kordama ja vähendab vajadust sekkuda sotsiaalsel või erihariduse pinnal (Belfield et al., 2006; Schweinhard, 2012; Sylva et al., 2014, viidatud Kimer, Tuul, & Õun, 2016 j).

Kuigi erinevad autorid tõdevad, et koolieelne haridus võib tuua lastele, vanematele ja ühiskonnale rohkelt kasu, leitakse, et kasu ulatus sõltub oluliselt pakutava hariduse kvaliteedist (OECD, 2012; Sammons et al., 2014; Sylva et al., 2014; Taggart et al., 2014, viidatud Kimer et al., 2016 j). Mitmes kvaliteedi hindamise põhimõttes on üheks kvaliteedikriteeriumiks õppekava kasutamine. Ka Euroopa Komisjon (2014) tähtsustab õppekava komponenti, arvestades koolieelse hariduse hindamisel viite põhiaspekti: lasteaia teenuse kättesaadavus, lasteaiaõpetajate töö panus, õppekava, hindamine/jälgimine ja rahastus. Teadlaste ja poliitika kujundajate vahel on üksmeel selles, et alushariduse õppekava on võimas tööriist lapse arendamisel sünnist koolieani (Rayna & Laevers, 2011; Oberhumer, 2005, viidatud European Commission, 2014 j).

Euroopa Komisjoni põhimõtete järgi annab õppekava selged eesmärgid, oodatavad tulemused ja tegutsemisviisid koolieelse lasteasutuse õppe- ja kasvatustegevusele. Selline sidus raamistik omab suurt potentsiaali toetada praktikute rolli efektiivse õppekeskkonna kujundamisel, mis mõjutab positiivselt laste kognitiivset ja sotsiaal-emotsionaalset arengut (European Commission, 2014). Eesti kontekstis määrab koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava kindlaks koolieelse lasteasutuse õppe- ja kasvatustegevuse alused, olenemata lasteasutuse õiguslikust seisundist (Koolieelse lasteasutuse..., 2008). Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava sätestab muuhulgas ka täpsed vastutusvaldkonnad õpetajale kui oma ala eksperdile (Kala, 2009). Õpetaja vastutus õppekava järgimisel ilmneb lisaks ka õpetaja kuuenda taseme kutsestandardis (Kutsestandard, 2018), kus kirjeldatakse töö edukaks tegemiseks vajalikke oskuseid, teadmisi ja hoiakuid ehk kompetentsusnõudeid.

Kuigi valdkondlikus kirjanduses rõhutatakse õppekava olulisust, tegid Cross ja Conn-Powers (2014) oma uurimustulemustele tuginedes järelduse, et pedagoogid ei kasuta õppekava oma töö alusdokumendina. Eelkooliealiste laste õppele esitatakse aina suuremaid nõudmisi. Seetõttu on oluline välja selgitada, kuivõrd on lasteaia õppekava õpetaja igapäevase töö alusdokumendiks ning kuidas aitab õppekava õpetajal oma igapäevatööd planeerida ja läbi viia. Sellest tulenevalt on käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks välja selgitada, kui teadlikud on õpetajad lasteaia õppekava sisust ja kuidas toetab lasteaia õppekava õpetajaid õppe- ja kasvatustegevuses.

Bakalaureusetöö eesmärgi saavutamiseks töötati läbi teemaga seonduv kirjandus ja viidi läbi uuring lasteaiaõpetajate seas. Töö sissejuhatavas osas kajastatakse õppekava määratluse erinevaid võimalusi, õppekava rolli haridusasutuse tasandil ning õpetaja olemust õppekava rakendamisel. Metoodika osas tuuakse välja valimi, andmekogumise ja andmeanalüüsi põhimõtted. Töö viimases osas esitatakse uuringu tulemused ja järeldused.

Mõisteid koolieelne lasteasutus ja lasteaed käsitletakse antud töös sünonüümidenä nii nagu mõisteid alusharidus ja koolieelne haridus. Samuti on sünonüümid lasteaiaõpetaja ja õpetaja.

Õppekava määratlus ja õppekava tasandid

Õppekava määratlust on võimalik tõlgendada läbi erinevate allikate ja autorite. Selleks on erinevaid lähtekohti. Näiteks hariduse ja kasvatuse sõnaraamatus (Erelt et al., 2014, lk 482) on õppekava defineeritud kui “õppe- ja kasvatuse alusdokument, mis määrab õppe- ja kasvatuseesmärgid, õppe sisu ja mahu, metoodika põhimõtted ning hindamise alused, nõuded õppekeskkonnale jms”.

Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2008) määrab sarnaselt eeltoodud sõnaraamatule ära koolieelse lasteasutuse õppe- ja kasvatustegevuse alused, kus sätestatakse õppekavas õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, põhimõtted, korraldus, sisu ja lapse arengu eeldatavad tulemused.

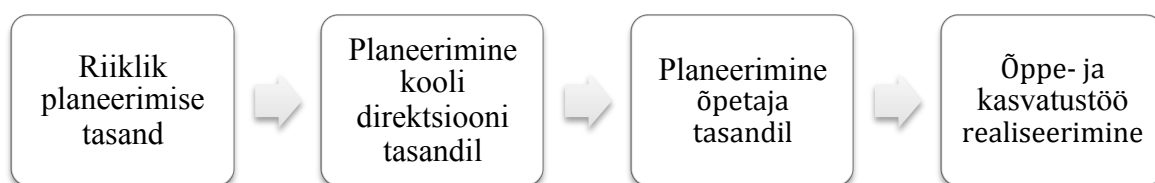
Jürimäe ja Treier (2008) leiavad, et õppekava võib määratleda mitmeti. Ühelt poolt mõistetakse õppekava all kirjutatud dokumenti. Aga laias perspektiivis on sellega seotud kõik õppija arengut käsitletavad faktorid ja kogemused, mida õppija saab lasteaiast ja ka väljaspool

haridusametust. Lisaks leiavad nad, et tihti peavad õpetajad õppekavaks dokumenti ja/või kohustuslikku eeskirja.

Keskinen (2005) leiab, et lisaks akadeemilistele ja riiklikele kokkulepetele teatud õppekava komponentide näol võib tegelikkuses lasteaia õppekavaks lugeda ka lasteaia personali kokkulepet majasisesteks tegevusteks. Lisaks rõhutab ta, et õppekava on pidevas muutumises ja selle arenguvõimalused seisnevad paljudes erinevates tegurites. Võtmetähtsusega toob ta välja õppekava kavandamise (Keskinen, 2005).

Õppekava tasandid. Õppekavad on reeglina mitmetasemeliselt ülesehitatud süsteemid ning tsentraalse haridussüsteemiga riikides on kasutusel riiklikud õppekavad, et ühtlustada õppe- ja kasvatustööd. Riikliku õppekava alusel töötatakse lasteasutustes kohalikke tingimusi arvestades välja lasteasutuse õppekava, millest lähtuvalt koostab õpetaja oma tegevuskava, kus arvestab laste vanust ja eripära rühmas. Vaatamata pedagoogi planeerimisele, ei rakendu tema kavandatud õppekava aga alati selliselt, nagu õpetaja seda mõelnud on. Tulemus erineb kavandatust suuremal või vähemal määral. Seetõttu võib riiklikku ja lasteaia õppekava realiseerimisest rääkida kui eraldi tasanditest (Krull, 2000).

Edgar Krull (2018, lk 330) on välja toonud Eesti kooli õppekava tasandid (joonis 1), mis on põhimõtteliselt samad ka alushariduses (joonis 1):

Joonis 1. Õppekava tasandid (Krull, 2018)

1. Riiklik planeerimise tasand ehk koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava;
2. planeerimine kooli direktsiooni tasandil ehk lasteaia õppekava;
3. planeerimine õpetaja tasandil ehk õppe- ja kasvatustöö planeerimine;
4. Õppe- ja kasvatustöö realiseerimine ehk tegelik õppekava (Krull, 2000).

Erinevate tasandite õppekavad võimaldavad lähtuda vajalikust olukorrast. Lasteaia õppekava õppe eesmärgid on konkreetsemad kui riikliku õppekava omad. See võimaldab näiteks lapsevanemate kaasamise õppe- ja kasvatustööle. Kokkuvõttes võib väita, et õppekava on ühelt poolt sotsiaalne kokkulepe ja teiselt poolt teatud tingimusi fikseeriv dokument (Jürimäe & Treier, 2008). Paljud uurijad on üksmeelel õppekava määratlemise osas, kuid nad lähenevad sellele erinevalt (Jõgi, 2017).

Õppekava haridusasutuse tasandil

Õppekava annab selged sihtmärgid, saavutused ja lähenemisviisid koolieelse lasteasutuse õppe- ja kasvatustegevusele. Hea õppekava võib olla väga suure mõjuga ja toetada õpetajate rolli õppekeskkonna kujundamisel (European Commission, 2014).

Eesti tsentraalsest haridussüsteemist tulenevalt põhinevad kõik koolieelsed lasteasutused oma lasteaia õppekavas riiklikul koolieelse lasteasutuse õppekaval ning mugandavad seda vastavalt kohalikele oludele. Seaduses esitatakse lasteasutuse õppekavas seitse peatükki (Koolieelse lasteasutuse..., 2008, para 2, lg 4):

- 1) lasteasutuse liik ja eripära;
- 2) õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, põhimõtted, sisu ja lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti;
- 3) õppe- ja kasvatustegevuse korraldus (päevakava koostamise põhimõtted, õppe- ja kasvatustegevuse kavandamise perioodi pikkus), sealhulgas suveperioodil;
- 4) lapse arengu analüüsimine ja hindamise põhimõtted, sealhulgas korraldus;
- 5) erivajadustega lapse arengu toetamise põhimõtted, sealhulgas korraldus;
- 6) lapsevanematega koostöö põhimõtted, sealhulgas korraldus;
- 7) õppekava uuendamise ja täiendamise kord.

Jürimäe ja Treier (2008) on välja toonud, et õppekava peaks olema õpetaja jaoks dokument, millele toetuda oma töö kavandamisel nii lühi- kui ka pikemaajaliselt. Kuna lastega tegeleb korraga mitu õpetajat, lisaks rühmaõpetajale ka muusika- ja liikumisõpetaja jt, siis on õppekava oluline ka näiteks teabe vahetuseks. Samuti saab selles kirjeldada erinevaid kokkuleppeid ja põhimõtteid (Jürimäe & Treier, 2008). Samal seisukohal on Nugin ja Õun (2017), et põhimõtted võiks olla igas lasteasutuses kirjalikult kokku lepitud ja läbi arutatud. Nende alusel õpetaja kavandab, rakendab ja hindab oma rühma õppe- ja kasvatustegevust.

Õppekava võib olla sisu osas esitatud ainevaldkondade kaupa. Väga oluliseks peetakse, et lastel oleks reaalses tegevuses võimalus õpitud kasutada (Almann, Luuri, Mänd, & Reinap, 2001).

Laste arengu dokumenteerimine, st laste kohta andmete kogumine on pidev protsess – lasteaeda tulekul, lasteaia olemise ajal kui ka kokkuvõttena lasteaia lõpetamisel. Iga lasteaed määrab oma õppekavas, millist dokumenteerimise viisi nende kollektiiv kasutab. Tüüpiliselt on kasutusel järgnevad dokumendivormid: individuaalne ja koolivalmiduskaart, terviseinfo kui ka arengumapid (Häidkind et al., 2014).

Lapse arengu jälgimisel on oluline pedagoogi järjepidevus. Tulemuste analüüsimiseks tuleks läbi viia regulaarselt arenguestlusteid. Lisaks rühmaõpetajale ja teistele erialaspetsialistidele on oluline ka koostöö lapsevanematega. Kõik arengu tulemused tuleks protokollida ja säilitada (Nugin & Veisson, 2009). Arenguestluste kaudu on pedagoogil võimalik teavitada lapsevanemaid lapse arengust ja õppetöö edukusest lasteaias. Lasteaia õppekavas saab ära määratleda ka näiteks, kui tihti tehakse avatud uste päevi, ühisüritusi, ametite tutvustuspäevi jms. Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2008) võimaldab lapsevanemal osaleda õppe- ja kasvatusprotsessi planeerimisel ja läbiviimisel.

Koolieelse lasteasutuse õpetaja tegevusnäitajad leiame õpetaja kutsestandardist (2018). See kehtestab, et õpetaja oskab varakult märgata ja hinnata lapse erivajadusi; oskab luua lapsest lähtuva arendava, mängulise ja turvalise keskkonna; oskab nõustada lapsevanemaid arengu- ja kasvatusalastes küsimustes; suudab juhendada mängulist õppimist ja kujundada esmased suhtlemis-, õpi- ja koostööoskused (Kutsestandard, 2018).

Õpetaja roll õppekava rakendamisel

Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2008) annab konkreetsed suunised pedagoogile. Sellest lähtuvalt võib õppekava põhjal välja tuua lasteaiaõpetaja kohustused:

- lapse arengu toetamine;
- erivajadustega lapse, sealhulgas andeka lapse arengu toetamine;
- lapsevanemaga lapse arengu toetamiseks koostöö tegemine;
- lasteasutuse õppekava koostamisest ja arendamisest osavõtt.

Lasteaiaõpetaja rollid :

- Laste arengu suunajad ja arengut toetava keskkonna loojad.

- Õppe- ja kasvatustegevuse kavandaja ja õppe- ja kasvatustegevuse läbiviija lähtudes lapse arengutasemest, vanusest ning lapse huvidest
- Lapsevanemaga koostöö tegija teavites regulaarselt lapsevanemate lapse arengust ja õppimisest ning õppe- ja kasvatustegevuse korraldusest. Õpetaja loob lapsevanemale võimalused saada tuge ja nõu õppe- ja kasvatusküsimustes.
- Meeskonnatöös osaleja tehes vajadusel koostöös logopeedi/eripedagoogi jt spetsialistidega lasteaias (Koolieelse lasteasutuse..., 2008).

Üldiselt saab välja tuua, et õpetajal on mitu keskset rolli - otsustaja, sõnaõigusega isik ja õppekava järgija.

Õpetaja on otsustaja. Sellisel seisukohal on ka Almann jt (2001), kes samuti nimetavad õpetajat võtmeisikuks. Õpetaja tugineb oma töös informatsioonile, kogemustele ja erialastele teadmistele. See kõik aitab teda, et otsustada milliseid valikuid teha. Kuid on ka oluline, et ta vastutab otsuste täitmise eest (Almann et al., 2001). Viidates koolieelsele riiklikule õppekavale (2008) on pedagoog see, kes kavandab õppe- ja kasvatustegevused.

Õpetaja kui osapool õppekava arendamises. Koolieelse lasteasutuse riiklikule õppekavast tulenevalt (2008) koostavad ja arendavad õpetajad koostöös lastevanematega lasteaia õppekava. Sama seisukoha on oma töös esitanud Ugaste jt (2016) tuues välja, et vaid siis, kui õpetaja tunneb end õppekava küsimustes olulise otsustusõigusega osapoolena, saab õppe- ja kasvatustegevus olla edukas. Samas leiavad teised uurijad, et õpetaja omanikutunne ei ole ainus oluline tegur õppekava ja selle arendamise protsessi kavandamisel ning sõnaõigus on ka teistel osapooltel: õpilastel ja lapsevanematel (Alexander, 2012, Westbury, 2008, viidatud Ugaste, Tuul, Mikser, Neurorf, & Jürimäe, 2016 j).

Õpetaja kohustus järgida õppekava tuleneb õpetaja kuuenda taseme kutsestandardist, milles on esitatud õpetaja kohustuslikud kompetentsid. Näiteks tuleb õpetajal toetudes lasteaia õppekavale välja selgitada õppija arengutase ja koostada töökava, arvestades õppekava ning valdkondadevahelist lõimingut. Samuti tuleb kasutada tagasisidestamise ja hindamise viise lähtuvalt õppekavast. Kutset läbiva kompetentsina on sõnastatud suutlikkus tunda õppesisu, hoida end kursis valdkondlike uuendustega, arvestades valdkonna-alase teadmuse, teaduspõhisuse ja parimate praktikatega ning õppekavast tulenevate nõuetega (Kutsestandard, 2018).

Krull ja Mikser (2014) uurides õpetajate endi hinnanguid töid välja, et pedagoogid peavad nii riikliku õppekava kui ka asutuse õppekava vajalikuks juhendmaterjaliks oma töös. Väga suur enamus (90% vastanutest) leidis, et riiklikust õppekavast on töös kasu. Eelkõige nägid selles suuremat kasutegurit suurema õpilasarvuga koolide pedagoogid. Lisaks leiti, et õppekava arenduses, omades eelnevat ettevalmistust, on osalenud kolmveerand vastanud õpetajatest. Vaid 28% vastanutest, kes omavad vähest õpetajakogemust, osales õppekava arendamises. Tehti järeldus, et ilma omanikutundeta õppekavaarenduses jääb õppekavas sisalduv ainult dokumendiks paberil ja tõdeti, et noored (algajad) õpetajad ei oma piisavat ettevalmistust õppekava arendamiseks (Krull & Mikser, 2014).

Uuringu eesmärk ja uurimisküsimused

Varasemalt on õppekava kontekstis uuritud õpetajate hinnanguid õppekavale (Brodin & Renblad, 2014; Kurvits, 2011), õpetajate arusaamisi õppekavast (Tuul, 2017), õpetajate kaasatust lasteaia õppekava arendamisse (Ugaste et al., 2016). Cross ja Conn-Powers (2014) tegid oma uuringust järelduse, et pedagoogid ei kasuta õppekava oma töö alusdokumendina. Eestis läbiviidud juhtumiuuringust õpetajate õppekavaalastest eelistustest selgus, et pedagoogid peavad nii riikliku õppekava kui ka kooli õppekava vajalikuks juhendmaterjaliks oma töös. Samas ilma omanikutundeta, mis tekib kaasatusest õppekava arendusse, jääb õppekavas sisalduv ainult dokumendiks paberil ja ei arutata selle üle, kui palju see toetab igapäevatööd (Krull, Mikser, & Viirpalu, 2013).

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärk on välja selgitada, kui teadlikud on õpetajad lasteaia õppekava sisust ja kuidas toetab lasteaia õppekava õpetajaid õppe- ja kasvatustegevuses. Sellest tulenevalt püstitati järgmised uurimisküsimused:

1. Millised on lasteaiaõpetajate teadmised lasteaia õppekavas sisalduvast?
2. Kuidas toetab lasteaia õppekava õpetajaid nende igapäevatöös?

Metoodika

Töö eesmärgist ja uurimisküsimustest lähtuvalt on bakalaureusetöös kasutatud kvalitatiivset uurimisviisi. See lähenemine võimaldas uuringut läbi viia loomulikes tingimustes ning fookusesse seda uurimisobjekti subjektiivsed hinnangud. Seeläbi on uurimistöö tulemuseks õppekava kasutamise põhjalikud kirjeldused - mõistmine, tõsiasjade avalikustamine, kirjeldamine ja tõlgendamine (Õunapuu, 2014).

Valim

Uuringu läbiviimiseks kasutati mugavusvalimit, mille alusel valiti tutvuse, varasema kokkupuute ja juhuslikkuse alusel Tartu linna ja maakonna munitsipaallasteaedade seast viis lasteaeda. Seejärel saadeti valitud lasteaedade õppealajuhatajale e-kiri sooviga lasteasutuses intervjuuerida 1-2 õpetajat. Valimi suuruseks planeeriti 6-7 õpetajat. Lasteaia õppealajuhatajatele saadetud kirjas selgitati uurimistöö eesmärki ja kinnitati konfidentsiaalsuspõhimõtet. Õppealajuhatajad edastasid informatsiooni õpetajatele. Tagasiside andis kolm õppealajuhatajat ja ainult ühe lasteaia kaks õpetajat olid nõus uuringus osalema. Edaspidi saadeti veel mitmetele õppealajuhatajatele kirju, et nad informatsiooni edastaksid. Need kirjad jäid samuti tagasisideta. Seejärel võttis uurija ühendust otse erinevate lasteaiaõpetajatega. Lõppvalimi moodustas 8 õpetajat. Kõik valimis osalejad olid naised. Et tagada õpetajate konfidentsiaalsus, siis on nende nimed asendatud numbritega (1-8).

Keskmiselt oli vastaja 45-aastane. Kõige noorem vastaja oli 26-a. ja kõige vanem oli 57-aastane. Vastaja tööstaaž lasteaiaõpetajana oli keskmiselt 20 aastat. Kõige väiksem tööstaaž selles ametis oli 5 aastat ja kolmel vastajal oli üle 30 aasta kogemusi sellel töö. Kuus vastajat omas bakalaureusekraadi, üks rakenduslikku kõrgharidust ja üks kesk-eriharidust. Ülevaade valimist on välja toodud tabelis nr 1, kus õpetajad on järjestatud vastavalt tööstaažile.

	Tööstaž (aastates)	Vanus (aastates)	Haridustase
Õpetaja nr 1	35	55	Bakalaureuse
Õpetaja nr 2	33	51	Bakalaureuse
Õpetaja nr 3	30+	57	Keskeriharidus
Õpetaja nr 4	28	52	Rakenduskõrgharidus
Õpetaja nr 5	11	46	Bakalaureuse
Õpetaja nr 6	11	45	Bakalaureuse
Õpetaja nr 7	6	29	Bakalaureuse
Õpetaja nr 8	5	26	Bakalaureuse

Tabel 1. Intervjuus osalenud õpetajate andmed

Andmekogumine

Andmeid koguti poolstruktuuritud intervjuudega. Poolstruktureeritud intervjuu annab võimaluse juhendada eelnevalt koostatud intervjuukavast, kuid võimaldab intervjuueeritaval ka vabas vormis küsimusi juurde sõnastada (Lepik, Loit, Kello, Linno, Selg & Strömpl, 2014). Esmalt koostati teoreetilisele osale tuginedes intervjuu kava (lisa nr 1). Uuringu valiidsuse suurendamiseks viidi läbi üks pilootintervjuu, mida on ka töös kasutatud. Pilootintervjuu järel täiendati küsimusi. Seejärel lepidi e-kirjaga valimisse kuuluvate õpetajatega kokku intervjuueerimise aeg. Õpetajaid intervjuueeriti lasteaia neile sobival ajal. Üks intervjuueeritav soovis eelnevalt intervjuu küsimusi e-mailile, teised tutvusid küsimustega vahetult enne intervjuud. Intervjuu kestis kokku keskmiselt 12-13 minutit ja intervjuu lindistamiseks kasutati diktofoni, mille kasutamiseks oli eelnevalt luba küsitud.

Andmeanalüüs

Andmeanalüüsi alustati intervjuude transkribeerimisest. Transkribeerimisel püüti tekst võimalikult täpselt kirja panna, korduvalt seda üle kuulates (kasutades Windows Media Playerit). Järgnevalt vastused analüüsiti, kasutades kvalitatiivse sisuanalüüsi tarkvara QCMap. Andmete kodeerimisel otsiti, tulenevalt uurimusküsimusest, igast intervjuust tähenduslikud üksused, (selleks võis olla sõna, lause/laused või tekstilõik). Seejärel anti tähenduslikele üksustele nimetus ehk kood.

Täenduselt sarnased koodid jaotati pärast kodeerimist QCAmapis alakategoriateks, mis nimetati koode iseloomustava sõna või fraasiga. Järgnevalt on esitatud näide ühe alakategoria tekkimisest (joonis 2).

Koodid	Alakategoria moodustamine
--------	---------------------------

Õppetegevuse teemad	
Õppeaasta traditsioonilised üritused	⇒
Info plaanide tegemiseks	Õppetegevuse kavandamine

Joonis 2. Koodidest alakategoriate moodustamine

Seejärel moodustati alakategoriatest peakategooriad. Järgnevalt on esitatud näide ühe peakategooria tekkimisest (joonis 3).

Alakategooriad	Peakategooria moodustamine
----------------	----------------------------

Lapse arengu hindamise põhimõtted	
Lapse arengu hindamise korraldus	⇒
Lapse arengu hindamise meetodid	Lapse arengu hindamine

Joonis 3. Alakategoriatest peakategooria moodustamine

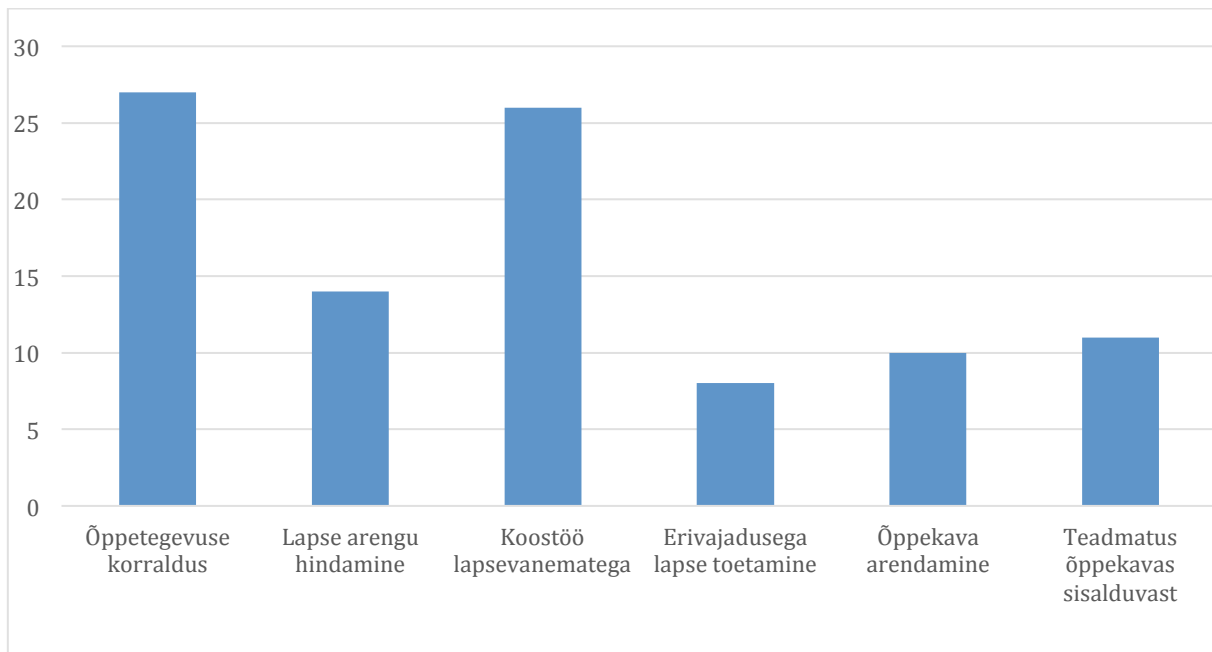
Tulemused

Uurimistöö tulemused esitatakse uurimusküsimuste kaupa. Teksti ilmestamiseks kasutatakse jooniseid ja kategooriate kinnitamiseks väljavõtteid intervjuudest. Kõik töösse mittevajalikud intervjuu osad on välja jäetud ja tähistud /.../.

Millised on lasteaiaõpetajate teadmised õppekavas sisalduvast? Andmeanalüüsi tulemusena moodustus esimese uurimisküsimuse alla kuus peakategooriat: 1) õppetegevuse korraldus, 2) lapse arengu hindamine, 3) koostöö lapsevanematega, 4) erivajadusega lapse toetamine, 5) õppekava arendamine ja 6) teadmatus õppekavas sisalduvast.

Õpetajate teadmised õppekavas sisalduvast on tekkinud kategooriate lõikes erinevad. Kõige sagedamini nimetati õppe- ja kasvatustegevuse korralduse (N=27) ja lastevanematega

koostööga (N=26) seonduvat. Mõnevõrra vähem oldi teadlikud erivajadusega õppija toetamisega seonduvast (N=8). Samas esines üsna sageli ka teadmatust õppekavas sisalduvast (N=11). Ülevaade õpetajate hinnangute esinemissagedusest on esitatud joonisel 4.

Joonis 4. Õpetajate hinnangute sagedus tekkinud kategooriate lõikes

Õppe- ja kasvatustegevuse korralduse osas tekkis kaks alakategooriat: 1) õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine ja 2) õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted.

Õppetegevuse kavandamisega seonduvat õpetajatele lasteaia õppekavas õppetegevuse teemad ja eesmärgid, traditsioonilised üritused, tegevuste sisu vanuste kaupa ning infotehnoloogiliste vahendite kasutamine. Samuti toob paar õpetajat välja, et õppekavas sisalduvad ka õppetegevuse keskus ja tegevuste arv perioodi lõikes.

Õpetaja 1 /.../ võtad selle õppekava lahti ja kui seal sul on ära kirjutatud, et 5-6 aastane peab oskama seda, siis on sul sealt hea lihtne selle järgi /.../ teha ja et sa ei pea ise jälle hakkama midagi leiutama /.../

Õpetaja 6 /.../ mis vanuses mida ja kuidas asjad võiks olla /.../

Õpetaja 1 /.../ ajalised limiidid /.../ need tunnid /.../

Õpetaja 8 Mitu korda see on /.../

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtete osas teavad õpetajad, et lasteaia õppekavas sisaldub info lasteaia eripära ja metoodikate kohta.

Õpetaja 7 /.../ *õppekavas on selline osa nagu lasteaia eripära /.../
Õpetaja 7 *Õppekavas on meil välja toodud /.../ erinevad metoodikaid, mida me kasutame /.../**

Lapse arengu hindamise osas tekkis kaks alakategooriat: 1) lapse arengu hindamise korraldus ja 2) lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti.

Korralduse osas toodi välja, et õppekavas on kirjeldatud millise sagedusega peaks toimuma hindamine, arenguvestluse korraldus, arengumapi koostamine, lapse arengu hindamise meetodid. Õpetajad on teadlikud, et õppekavas on kirjas lapse arengu eeldatavad tulemused vanuse või vanusegruppide kaupa ja nende põhjal koostatakse hindamise tabelid.

Õpetaja 5 *Õppekava järgi me tegime arengu hindamise tabelid, et vastavalt sellele mis siis oleks /.../ sellele vanusele eakohane, selle järgi me tegime ka arengu hindamise tabelid /.../*

Õpetaja 8 /.../ *arengumapi koostamise need aspektid on seal kirjas /.../*

Õpetaja 3 /.../ *meil on /.../ välja töötatud /.../ küsimustik. Meil on igasugused /.../ kõikvõimalikud vaatluslehed ja ja siis koostöö koduga ja nii edasi ja nii edasi. /.../*

Koostöö osas lapsevanematega tekkis intervjuude põhjal kolm alakategooriat: 1) koostöö põhimõtted, 2) koostöö korraldus ja 3) info vahetamine lapsevanematega. Koostöö põhimõtete osas nimetati vastastikust lugupidamist ja võrdväärset partnerlust. Korralduse all toodi välja, et õppekavas kirjeldatakse ära koostöö vormid ja tegevused. Info vahetuse all nimetati erinevaid võimalusi info vahetamiseks nagu koosolek, telefoni kasutamine, vestlus.

Õpetaja 2 *Siis on välja toodud nagu need punktid, mille kaudu see koostöö niiõelda peaks toimuma.*

Õpetaja 7 /.../ *minu meelest /.../ õppekavas on ka kirjas, /.../ muud /.../ suhtlusviisid /.../. Et meil on /.../ meil on rühmas telefonid /.../*

Õpetaja 2 /.../ *õppekavas on siis tõesti see punkt ära toodud, et me oleme võrdsed partnerid ja jagame ka vastutust võrdselt ja et perel on ikkagi see kõige suurem osa /.../ ja meie oleme toetaja rollis.*

Erivajadusega lapse toetamisest õppekavas olid teadlikud vaid mõned uuringus osalenud õpetajatest. Toodi välja, et õppekavas on info erivajadustega laste toetamise korralduse kohta, tugispetsialisti kohta, individuaalse arenduskava koostamise kohta.

Õpetaja 7 *Kuidas me toetame, milliseid tegevusi me teeme. /.../ Mis juhul me koostame IAK. /.../*

Õppekava arendamise kohta tõi mitu õpetajat välja, et lasteaia õppekava on läbinud suure arengu ja nimetati, et õppekava arendamiseks ja uuendamiseks on moodustatud lasteaia töörühm. Samuti lisasid mitu õpetajat, et aastaringelt on võimalik ettepanekuid teha õppekava parendamiseks.

Õpetaja 2 /.../ *see dokument ikka ajas hästi suure muutuse teinud.*

Õpetaja 4 /.../ *ma olen töörühmas.*

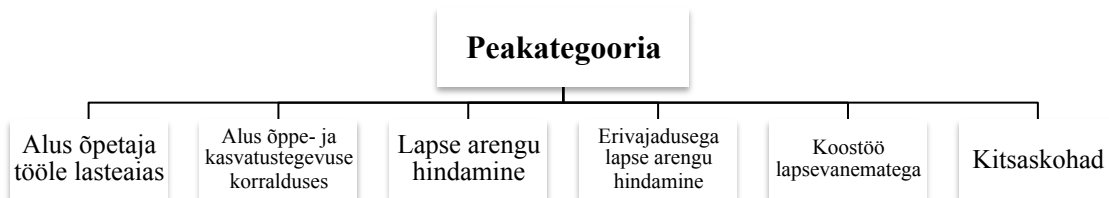
Teadmatus õppekavas sisalduvast. Andmeanalüüsi tulemusel selgus, et õpetajad ei ole täpselt teadlikud, mis on kirjas õppekavas, nad kasutavad seda harva, ei pea vajalikuks, sest tuginevad oma töös kogemustele ja intuitsioonile. Selgus, et vastanutest kõige staažikamatel õpetajatel olid vähesed teadmised lasteaia õppekava sisust ja tuginetakse pigem kogemustele.

Õpetaja 1 /.../ *ma ei oskagi öelda kas ta niivõrd midagi enam nii aitabki, sest /.../ ma teen juba ju, juba nende oma tunnete pealt.*

Õpetaja 1 /.../ *ma ikka siis, ikka siis natukene teda jälgi, et kui me peame siis ikka, ikka vaatama teda.*

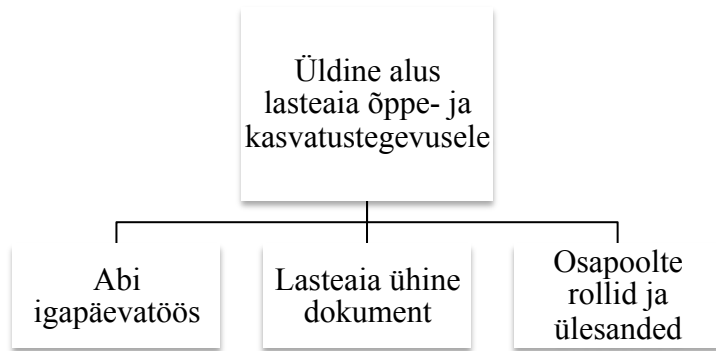
Õpetaja 1 /.../ *erivajadusega ma ei oskaski-oskagi, sest meil ei ole neid erivajadusega lapsi (paus) rühmas.*

Kuidas toetab lasteaia õppekava õpetajat tema igapäevatoos? Andmeanalüüsi tulemusena moodustus 6 peakategooriat, mis on ülevaatlilikult esitatud joonisel 5.

Joonis 5. Teise uurimisküsimuse alla tekkinud peakategooriad

Üldine alus lasteaia õppe- ja kasvatustegevusele. Selle peakategooria alla tekkis kolm alakategooriat, mis on ülevaatlilikult esitatud joonisel 6.

Joonis 6. Õppekava üldise alusena lasteaia õppe- ja kasvatustegevusele alakategooriad

Õpetajate hinnangul seisneb lasteaia õppekava abi igapäevase töö pidepunktides. Õpetajad tõid välja, et õppekava on töövahend, mis annab tuge, juhiseid ja toetab, kui tekib kahtlusi. Annab kindlustunde, et tehakse asju õigesti. Toodi välja ka seda, et lasteaia õppekava on vajalik noorele pedagoogile oma töös. Oluline on õpetaja roll, meeskonnatöö ja koostöö tugi.

Õpetaja 2 /.../ ta ikkagi annab sulle pidepunktid /.../

Õpetaja 2 /.../ samas on ta piisavalt konkreetne, /.../ mingi koha võtan lahti, milles ma kahtlen, siis see kindlasti annab mulle tuge ja kinnitust, et kas ma olen õigel teel või /.../ ma olen täiesti valel teel.

Õpetajad tõid välja, et õppekava on lasteaia ühine dokument, millest kõik saavad juhendada ja mida järgida. Õppekavas on kirjas kokkulepped, millest kõik lähtuvad ja see reguleerib kogu lasteaia õppe- ja kasvatustegevust.

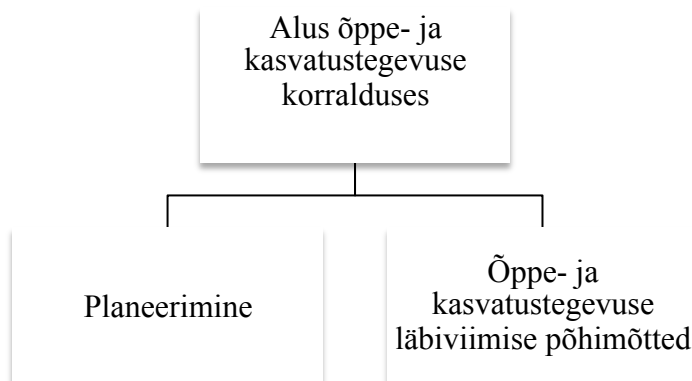
Õpetaja 2 /.../ majas on see reglementeeritud nii /.../

Õpetaja 7 /.../ paberi peale kirja pandud, /.../ Must-valgel on kokku lepitud, et meie lasteaias käivad asjad nii.

Õppekavas on kirjas osapoolte rollid ja ülesanded. Toodi välja, et õppekavas on kirjas, millised spetsialistid lasteaias töötavad ja millised on kellegi ülesanded. See toetab meeskonnatööd ja õpetaja teab, kelle poole millise küsimusega pöörduda.

Õpetaja 2 /.../ mitte nii, et ainult mina teen järeldusi rühmas, vaid sinna käib juurde liikumisõpetaja arvamus, /.../ sinna käib juurde muusikaõpetaja arvamus, sinna käib juurde vajadusel eripedagoogi arvamus.

Alus õppe- ja kasvatustegevuse korralduses alla tekkis kaks kategooriat, mis on ülevaاتlikult esitatud joonisel 7.

Joonis 7. Õppe- ja kasvatustegevuse korralduse alakategooriad

Õpetajad saavad õppekavast tuge planeerimisel. Mõned õpetajad tõid välja, et õppekavas on kirjas tegevuste arv ja tegevuste ajalised määrad, millest lähtuda. Veel nimetati, et planeerimisel lähtutakse õppe- ja kasvatustegevuse teemadest ja eesmärkidest õppekavas, mis on lasteaia õppekavas välja toodud vanuste kaupa. Õpetaja saab planeerida oma rühma vanusele sobivad tegevused. Seega aitab õppekavas sisalduv lasteaia traditsiooniliste sündmuste ja ürituste kava lihtsustada õpetajatel teiste tegevuste planeerimist ning samuti aitab õppekava leida sobivaid tegevusi konkreetsele vanuserühmale.

Õpetaja 1 *Seal on ju ka need need ajalised limiidid ja ja need tunnid.*

Õpetaja 4 */.../ me saame vaadata iga nädala kohta teemat või siis iga kuu kohta teemat, kuidas mulle sobib.*

Õpetaja 2 *Siis õppekasvatuse korralduslik pool. /.../ ürituste tegevuskavad, /.../*

Õpetaja 7 */.../ meie õppekavas on toodud nagu välja nagu erinevate vanuste kaupa, erinevad niiöelda eeldatavad nagu tulemused või eesmärgid*

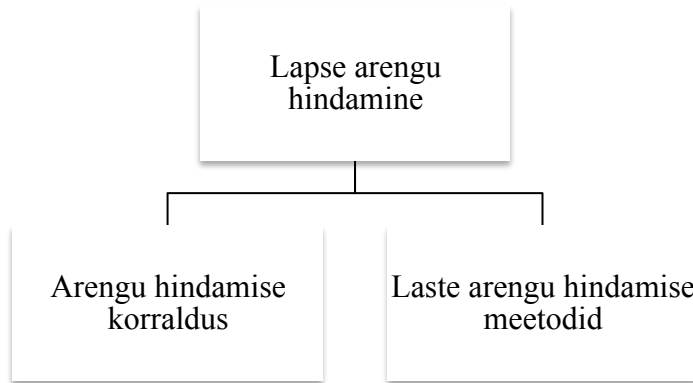
Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted on õpetajate töö aluseks. Nendest põhimõtetest lähtuvalt viivad õpetajad läbi õppe- ja kasvatustegevust. Põhimõtetenähtena, mida järgida, toodi välja mänguline tegevus, lõimimine ja paindlikkus. Samuti tuleb tegevustes toetada laste loovuse arengut. Üldine põhimõte, millest õppe- ja kasvatustegevuses juhitudutakse, on lapsest lähtumine.

Õpetaja 4 *Mängulisemalt teha, õppekäikudega rohekem siduda /.../*

Õpetaja 1 */.../ lapsest lähtuvalt /.../*

Õpetaja 1 /.../ lõimime oma tegevusi /.../

Lapse arengu hindamise alla tekkis kaks alakategoriat, mis on ülevaatlilikult esitatud joonisel 8.

Joonis 8. Lapse arengu hindamise alakategoriad

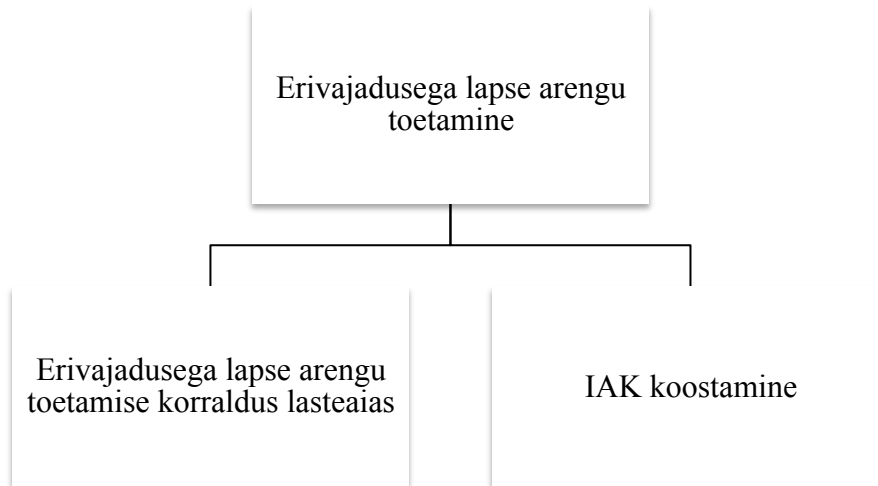
Lapse arengu hindamist toetab hindamise korraldus, mis on kirjas õppekavas. Korralduse all mõeldi hindamise sagedust, hindamisvormi, millest lähtuda. Leiti, et hindamist aitab läbi viia ka see, et õppekavas on kirjas laste arengu eeldatavad tulemused vanuseti. Samuti saavad õpetajad tuge arengutabelite täitmiseks ja arenguvestluste läbiviimiseks.

Õpetaja 2 /.../ mingisugusest ajavahemikust, mingitest muutustest mis jäävad mingi ajavahemiku vahele.

Õpetaja 7 /.../ mida ma selles vanuses pean, pean nagu vaatama.

Õpetaja 4 /.../ koostöös vanemaga on vestlus ja siis ka pärast sellejärgselt ka dokumenteerime, et enda jaoks mis oli pilt hetkel, /.../ mis oli tulem eelmisest aastast siiani ja mis edasi.

Erivajadusega lapse arengu toetamise alla tekkis 2 alakategoriat, mis on ülevaatlilikult esitatud joonisel 9.

Joonis 9. Erivajadusega lapse arengu toetamise alakategooriad

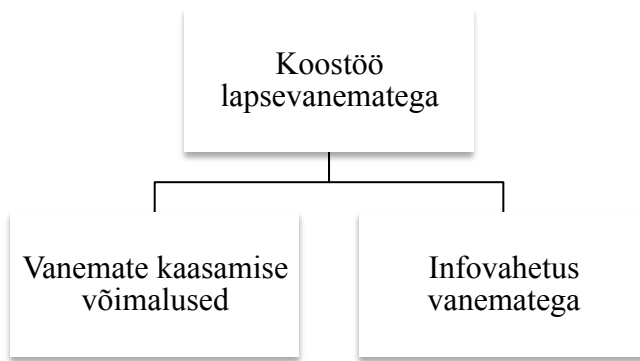
Töös erivajadusega lapsega toetuvad lasteaiaõpetajad õppekavale ja saavad sellest abi. Õpetajad saavad toetuda töös erivajadusega lapsega erialaspetsialistide abile, rõhutati koostöö olulisust ja võimalust muuta sobilikumaks rühmatüüp. Samuti koostada vajadusel lapse õppe- ja kasvatustööks individuaalne arengukava. Leiti, et noorematel pedagoogidel on paremad juhised töös erivajadusega lapsega, kuna nad on läbinud eripedagoogika aineid.

Õpetaja 4 /.../ lapsest lähtuvalt on erivajadusi niivõrd erilisi ja erinevaid, et siin on täpselt see eripedagoogidega koostöö, rühmaõpetajate meeskond, vanemad, laps ise /.../

Individuaalse arengukava koostamisel saavad õpetajad abi õppekavast, kus on juhised IAK koostamise kohta.

Õpetaja 1 /.../ ikkagi tuleb teha tuleb teha individuaalne õppekava ja hakata sealt nagu õpetama /.../

Koostöö lapsevanematega alla tekkis 2 alakategooria mis on ülevaاتlikult esitatud joonisel 10.

Joonis 10. Koostöö lapsevanematega alakategooriad

Õpetajatele pakub lasteaia õppekava tuge vanemate kaasamisel õppe- ja kasvatustegevusse. Õppekavas on välja toodud võimalused vanematega koostööks. Selleks on vestlused, koosolekud, kohtumised, ühised üritused. Samuti lapsevanemate osalemine õppe- ja kasvatustöös.

Õpetaja 4 /.../ õppekäigud eksju või siis ametialade tutvustused /.../

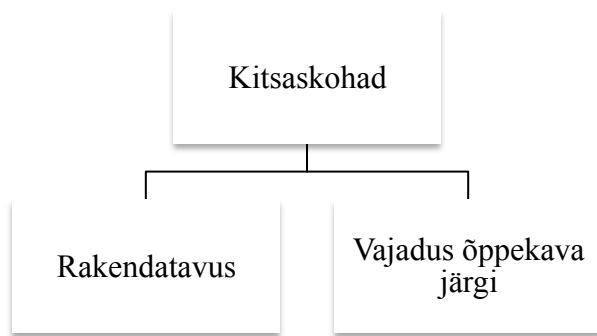
Õpetaja 7 Jälle see on seal kirjas. Kuidas teeme, kui palju kohtume, kui palju ei kohtu.

Lasteaia õppekava kirjeldab ära, kuidas lapsevanemat teavitada nii igapäevatoösse puutuva, kui ka arenguestluse osas. Õpetajad peavad vanemaga vestlust väga oluliseks töö osaks.

Õpetaja 2 Millal ma siis niiöelda selle teabega pöördun lapsevanema poole /.../

Õpetaja 8 /.../ siis on kirjas ka koostöö lapsevanemaga mis on ka ju lapse arengu jälgimise puhul hästi oluline, et me saaks suhelda.

Kitsaskohtade alla tekkis 2 alakategooriat, mis on ülevaatlilikult esitatud joonisel 11.

Joonis 11. Kitsaskohtade alakategooriad

Andmeanalüüsi tulemusel selgus, et õpetajate jaoks on lasteaia õppekavas palju ebareaalsust seoses igapäevases tööga. Samuti selgus, et õppekava kasutatakse oma igapäevatöö alusena erineval määral.

Õpetajad tõid välja, et õppekava maht on liiga suur, õppekavas on kirjas asjad, mis ei ole reaalselt tehtavad ja et ei jälgita õppekava. Selgus ka, et õpetajad ei oska öelda, kuidas õppekava neid toetab või öeldi, et mõnes valdkonnas ei toetagi nt koostöö lapsevanematega ja erivajadustega laste toetamine.

Õpetaja 1 *Üles ehitatada nii täpselt päris seda ka ma ei saa ju kogu aeg ka jälgida.*

Õpetaja 4 *Seda lihtsalt kõike ei jõua ja seda igat teemat on nii lühike aeg võimalik käsitleda.*

Õpetaja 7 */.../õppekavas on justkui kirjas et me teeme seda-seda-seda-seda. Ometi sa rühmas ei suuda /.../ kõiki neid asju teha, /.../*

Õpetaja 1 */.../ ma ei teagi seda. Ma ei oskagi, ma ei oska selle peale nüüd nagu öelda, /.../ sest et mul ei ole nagu vaja seda toetamist (naer) ma saan lastevanematega ise suurepäraselt läbi /.../*

Õpetaja 8 *Sellele küsimusele ma ei oskagi väga vastata. /.../ meil on rühmas kõige rohkem logopeedilise erivajadusega lapsi /.../ nende puhul noh see õppekava niipalju ei toeta /.../*

Õpetaja 6 */.../ õppekava lõikes, siis ma arvan, et siis sellega on tegelikult nii ja naa /.../*

Mitu õpetajat nimetasid, et teevad oma tööd automaatselt. Tuli välja, et kaks kõige staažikamat õpetajat ei vaja lasteaia õppekava õppe- ja kasvatustöös. Paljud leidsid erinevates valdkondades lasteaia õppekava kasutusel vajaduse puudumist. Mainitakse kogemusele tuginemist ja seda, et õppekavas ei peaks peensusteni kõike õppe- ja kasvatustöösse puudutavat kirjeldama.

Õpetaja 1 ma ei oskagi öelda kas ta niivõrd midagi enam nii aitabki, sest eks ma, ma teen juba ju, juba nende oma tunnete pealt.

Õpetaja 6 /.../ kuigi ma pean ütlema, et mind enam väga ei aita. Sellekohapealt, et kui sa oled juba ikkagi paar lendu kooli saatnud, /.../ siis sa ju tegelikult tead, mida selles, selles ja selles vanuses laps peaks oskama.

Õpetaja 6 /.../ mingid asjad ma olen mõelnud, et tegelikult on see täiesti kasutu /.../

Lisaks nimetasid õpetajad veel ideid, mis võiks veel lasteaia õppekavas sisalduda. Näiteks sisukamalt lahti kirjutatud töö muukeelsete lastega. Samuti leiti, et õpioskuste täpsem arenemine on praegu liiga üldsõnaline. Ka laste peenmotoorika arendamine võiks olla lasteaia õppekavas sisukamalt kirjeldatud.

Õpetaja 2 /.../ see venekeelne. /.../ Jah, see võiks olla, see on liiga üldsõnaline /.../

Õpetaja 6 /.../ tänapäeva lastel on see, et nad teevad väga vähe pliatsiga tööd./.../ lapsed on käeliselt väga nõrgad /.../

Arutelu

Tänapäeva arenevas maailmas peetakse üha olulisemaks arenguetapiks haridusteel koolieelset iga (Nugin & Õun, 2017) ning tähtsustatakse kvaliteetse alushariduse rolli lapse arengus. Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada, kui teadlikud on õpetajad laste õppekava sisust ja kuidas toetab lasteaia õppekava õpetajaid õppe- ja kasvatustegevuses.

Esimese uurimusküsimusega “*Millised on lasteaiaõpetajate teadmised lasteaia õppekavas sisalduvast?*”. Õpetajate teadmised lasteaia õppekavast olid varieeruvad. Õpetajad olid teadlikud, et lasteaia õppekavas on kirjeldatud õppe- ja kasvatustegevuse korraldus. Toodi välja, et lasteaia õppekavas sisalduvad õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ja teemad. Mainiti ka kasutatavaid meetodikaid. Samuti olid pedagoogid kursis lapse arengu hindamise

korraldusega, nii arenguestluste läbiviimise kui ka lapse arengu hindamise meetoditega. See kinnitab Häidkind jt (2014) uurimuse tulemusi, mille kohaselt laste andmete kogumise ja dokumenteerimise erinevate võimalustena rakendatakse arengumapi-, individuaalse- ja koolikaarti koostamist. Lastevanematega koostöö osas nimetati koostöö põhimõtteid, koostöö korraldust ja info vahetamist lapsevanematega. Kõige vähem oldi teadlikud erivajadusega õppija toetamisega seonduvast. Samas määratleb koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2008) kohustuse toetada erivajadusega lapsi, milleks peab lasteaia õppekavas olema ka vastav peatükk.

Tulemustest selgus, et paljudel vastanutest on siiski teadmatust õppekavas sisalduvast ehk nad pole täpselt teadlikud õppekava sisust. Kokkuvõtteks võib öelda, et lasteaiaõpetajatel võiks olla selgem arusaamine lasteaia õppekavas sisalduvast. Viidates koolieelse lasteasutuse riiklikule õppekavale (Koolieelse lasteasutuse..., 2008) ja õpetaja kuuenda taseme kutsestandardile (Kutsestandard, 2018), on koolieelsete lasteasutuste õpetajatel kohustus lähtuda oma töös lasteaia õppekavast. Ühe kompetentsina on pedagoogi kohustus tunda õppesisu.

Teiseks uurimisküsimuseks oli “*Kuivõrd toetab lasteaia õppekava õpetajat tema igapäevatöös?*”. Selgus, et paljude pedagoogide jaoks on lasteaia õppekava igapäevatöö aluseks. See on nende jaoks töövahend ja tugi. Lasteaia õppekavast saadakse vastuseid õppe- ja kasvatustöö korralduse osas, mis aitab tegevusi planeerida. Rõhutati õppekava olulisust noorele pedagoogile. Paljude õpetajate jaoks on lisaks lasteaia õppekavale oluline roll ka meeskonnatööl. Ka Jürimäe ja Treier (2008) on välja toonud, et õppekava peaks olema õpetaja jaoks dokument, millele toetuda oma töö kavandamisel nii lühi- kui ka pikemaajaliselt.

Lasteaia õppekava annab lapse arengu hindamisel hindamistegevuse korralduse osas, arengutabelite täitmisel ja arenguvaatluste läbiviimisel. Töös erivajadusega lapsega on õpetajatel võimalik toetuda lasteaia õppekavale. Õppekava pakub võimalusena kasutada pedagoogidel erialaspetsialistide abi. Koostöö osas lapsevanemaga saavad õpetajad tuge selle kohta, milliseid koostöövorme kasutada koostöös ja informatsiooni jagamisel. Lapsevanemaga koostööd ja regulaarseid arenguestlustusi peavad oluliseks pedagoogi töös ka Nugin ja Veisson (2008). Lisaks sellele, et õpetajad toetuvad igapäevatöös lasteaia õppekavale, nimetasid pedagoogid erinevaid kitsaskohti seoses lasteaia õppekavaga. Nimetati, et õppekava on ebarealistlik, on liiga palju infot ja sisaldab tegevusi, mida ei saa rühmas läbi

viia. Ka Krull (2000) toob välja, et pedagoogidel ei õnnestu alati planeeritud õppekava rakendada. Seetõttu on oluline arvestada kohalike ehk majasiseste oludega.

Uuringust saab järeldada, et kohati ei osanud õpetajad leida tuge õppekavast või ei toetanud õppekavas sisalduv neid töös erivajadustega lastega- ja koostöös lastevanematega. Tehti ettepanekuid lasteaia õppekava arendamiseks/kohandamiseks. Õpetajad nimetasid, et õppekava peaks olema paindlik (mitte detailselt dokumenteeritud). Õppekavas peaks olema suurem osakaal laste peenmotoorikal (*lapsed teevad väga vähe pliitsiga tööd ja peaks arendama laste püüvust*), keskendumine peaks enam muukeelsele lapsele. Ugaste jt (2016) on seisukohal, et kui õpetajal on võimalus olla lasteaia õppekava koostamisel sõnaõigusega, siis on õppe- ja kasvatustegevusele loodud võimalused paremaks rakendamiseks (Ugaste et al., 2016). Samas õppekava arendamise meeskonnas olemist või võimalust seal osaleda kinnitasid kõik õpetajad. Tulemustest selgus veel, et suurema õpetajastaažiga pedagoogid ei toetu igapäevatöös lasteaia õppekavale. Tehakse oma tööd automaatselt ja tuginedes kogemustele. Kokkuvõtteks võib öelda, et õpetajad küll kasutavad oma igapäevatöös lasteaia õppekava, kuid teevad seda vastavalt vajadusele. See kinnitab ka Cross ja Conn-Powersi (2014) uurimust, kus selgus, et pedagoogid ei kasuta õppekava kui alusdokumenti oma töös. Tulemused lasteaia õppekavale kasutamisele on erinevad.

Bakalaureusetööst tuli välja, et lasteaiaõpetajate teadmised lasteaia õppekavas sisalduvast on varieeruvad. On põhjalikke teadmisi, kuid ka pinnapealset informatsiooni lasteaia õppekavas sisalduvast või koguni teadmatust. Selgus, et on kahte tüüpi õpetajaid - neid kes lähtuvad igapäevatöös lasteaia õppekavast ja teised, kes lisaks õppekavale tuginevad peamiselt töökogemusele.

Töö piiranguks võib lugeda seda, et kvalitatiivne uurimisviis ja väike valimisgrupp ei võimalda tulemusi üldistada. Samuti oli töö piiranguks see, et õpetajad ei olnud nõus/huvitatud sellel teemal intervjuusid andma. Töö praktiline väärtus seisneb saadud andmetes. Samuti on käesolev töö heaks aluseks ka tulevikus tehtavatele töödele, kus on vaja teha laiemapõhjalist uurimust, näiteks kogu Eesti lõikes või esitada küsimusi teise nurga alt.

Tänuõnad

Tänan oma juhendajat ning kõiki intervjueritud õpetajaid. Samuti tänan oma perekonda minu töö valmimise toetajatena. Aitäh teile!

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Annika Tomberg

Allkirjastatud digitaalselt

21. mai 2019.a.

Kasutatud kirjandus

- Almann, S., Luuri, J., Mänd, M., & Reinap, L. (2001). *Õppekasvatustöö lasteaias*. Tallinn: Kirjastus Ilo.
- Brodin, J., & Renblad, K. (2014). Early Childhood Educators' Perspectives of the Swedish National Curriculum for Preschool and Quality Work. *Early Childhood Education Journal*, 43(5), 347-355. doi: 10.1007/s10643-014-0657-2
- Cross, A. F., & Conn-Powers, M. (2014). Making the International Decision to Use an Effective Curriculum to Promote Children's Learning. *Early Childhood Education Journal*, 42(6), 361-366. doi: 10.1007/s10643-013-0623-4
- Erelt, T. (Toim). (2014). *Hariduse ja kasvatusse sõnaraamat* (lk 482). Eesti Keele Sihtasutus.
- European Commission (2014). Proposal for key principles of a Quality Framework for Early Childhood Education and Care. *Report of the Working Group on Early Childhood Education and Care under the auspices of the European Commission*. European Union. Külastatud aadressil http://ec.europa.eu/assets/eac/education/policy/strategic-framework/archive/documents/ecec-quality-framework_en.pdf
- Häidkind, P., Palts, K., Pillmann, J., Ennok, K., Villems, K., & Peterson, T. (2014). *Lapse arengu hindamise ja toetamise juhendmaterjal koolieelsetele lasteasutustele*. Haridus- ja Teadusministeerium. Külastatud aadressil https://www.hm.ee/sites/default/files/juhendmaterjal_alusharidus.pdf
- Jõgi, E. (2017). *Õppe- ja kasvatustöö planeerimise alused Tartu linna ja maakonna eelkoolides ning eelkooliõpetajate hinnangud läbiviidavale õppetööle*. Magistritöö. Tartu Ülikool. Külastatud aadressil https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/57557/jogi_elina_ma.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Jürimäe, M., & Treier, J. (2008). *Õppekavad ja lasteaed*. Tartu: TÜ Kirjastus.
- Kala, H. (2009). Uuendatud riiklik õppekava. Kulderknup, E. (Toim). *Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus* (lk 5-15). Tartu: Kirjastus Studium.

Keskinen, R. (2005). *Lasteaia vajadustest õppekava puhul*. (lk 276-283). Haridus muutuste ja traditsioonide keerises. Tartu: Eesti Akadeemiline Pedagoogika Selts. Johannes Käisi Selts.

Kimer, M., Tuul, M., & Õun, T. (2016). Implementation of different teaching approaches in early childhood education practices in Estonia. *Early Years*, 1–15. Külastatud aadressil https://www.hooling.ee/gallery/ECCOM_artikkel_avaldatud.pdf

Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2008). *Riigi Teataja 2008, 05.29*, 87. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772>

Krull, E. (2000). *Pedagoogilise psühholoogia käsiraamat*. Tartu: TÜ Kirjastus.

Krull, E. (2018). *Pedagoogilise psühholoogia käsiraamat*. 3. tr. Tartu: TÜ Kirjastus.

Krull, E., & Mikser, R. (2014, 02. mai). Kuidas näeb õpetaja end õppekava kasutaja ja arendajana? *Õpetajate Leht*. Külastatud aadressil <http://opleht.ee/2014/05/kuidas-naeb-opetaja-end-oppekava-kasutaja-ja-arendajana/>

Krull, E., Mikser, R., & Viirpalu, P. (2013). The Expectations of Estonian Teachers of General Education towards the National and School Curricula: A Pilot Study. *EVER, The European Conference on Educational Research*. Istanbul, Turkey. 10-13 September 2013. Külastatud aadressil <https://www.eera-ecer.de/ecer-programmes/conference/8/contribution/21372/>

Kurvits, Ü. (2011). *Koolieelse lasteasutuse õppekava rakendumisest lasteaedades Tartu linna lasteaiaõpetajate hinnangul*. Publitseerimata magistritöö. Tartu Ülikool. Külastatud aadressil <http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/17969/Kurvits.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Kutsestandard. Õpetaja, tase 6. (2018). Külastatud aadressil <https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/Standardid/exportPdf/10719263/>

Lepik, K., Harro-Loit, H., Kello, K., Linno, M., Selg, M., & Strömpl, J. (2014) *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia andmebaas*. Tartu Ülikool. Külastatud aadressil <http://samm.ut.ee/intervjuu>

Nugin, K., & Veisson, M. (2009). Lapse arengu hindamine ja toetamine. Kulderknup, E. (Toim). *Lapse arengu hindamine* (lk 5-21). Tartu: Kirjastus Studium.

Nugin, K., & Õun, T. (2017). *Õppe- ja kasvatustegevus lasteaias*. Tartu: AS Atlex.

Tuul, M. (2017). *Lasteaiaõpetajate arusaamad õppekavadest ja laste õppimisest ning hinnang õpetaja pedagoogilisele tegevusele lapsekeskse kasvatus kontekstis*. Tallinna Ülikool. Haridusteaduste instituut. Külalastatud aadressil <https://www.digar.ee/arhiiv/nlib-digar:313332>

Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu: Tartu Ülikool.

Ugaste, A., Tuul, M., Mikser, R., Neudorf, E., & Jürimäe, M. (2016). Koolieelse lasteasutuse õpetajate kui õppekava arendajate kogemused, ootused ja hinnangud. *Eesti Haridusteaduste Ajakiri*, 1, 92-118. Doi: <https://doi.org/10.12697/eha.2016.4.1.04>

Lisa 1

Intervjueeritava vanus:

Intervjueeritava staaž lasteaiaõpetajana:

Intervjueeritava haridustase:

1. Milline roll on õppekaval teie töös?
2. Mil määral te kasutate lasteaia õppekava oma igapäevases töös?
3. Kuivõrd aitab lasteaia õppekava teid teie igapäevases töös?
4. Kuivõrd lasteaia õppekava toetab õppe- ja kasvatustegevuste kavandamist?
5. Kuivõrd toetab lasteaia õppekava õppe- ja kasvatustegevuse korraldust (tegevuste läbi viimist)?
 1. Millised õppe- ja kasvatustegevuse korralduse põhimõtted tulenevad lasteaia õppekavast?
 2. Rääkige palun lähemalt, kuidas te nende põhimõtteni olete jõudnud?
6. Kuidas toetab lasteaia õppekava lapse arengu hindamise läbiviimist?
 1. Milliste tegevuste või põhimõtete osas lasteaia õppekava teid lapse arengu hindamisel kõige rohkem aitab?
7. Kuidas toetab lasteaia õppekava erivajadustega lapse arengu toetamist?
 1. Millised tegevused või põhimõtted lasteaia õppekavas toetavad teie tegevust erivajadusega lapse arengu toetamisel?
8. Kuidas toetab lasteaia õppekava lapsevanematega koostööd?
 1. Millised tegevused või põhimõtted lasteaia õppekavas toetavad teie koostööd laspevanematega?
 2. Tooge palun näiteid, mille osas lasteaia õppekavas teid lapsevanematega koostöös kõige rohkem toetab?
9. Kuidas teie annate panuse lasteaia õppekava arendamisse?
 1. Kuidas te saaksite anda suurema panuse lasteaia õppekava arendamisse?
10. Mida te muudaksite lasteaia õppekavas?
11. Millised on lasteaia õppekava positiivsed küljed?
12. Millised on lasteaia õppekava puudused?
13. Mida te sooviksite veel õppekava kohta lisada, mida ma ei küsinud?

Varuküsimused:

14. Mida teie teeksite selleks, et lasteaia õppekava kasutamine oleks igapäevatöö alus?
15. Kuidas teha kindlaks, et minu lapse lasteaias reaalselt kasutatakse lasteaia õppekava?

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Annika Tomberg,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose Lasteaia õppekava kui õpetaja töö alusdokument, mille juhendaja on Pille Nelis, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Annika Tomberg

21.05.2019